

Suomen EU-puheenjohtajakauden asiantuntijakonferenssi 6.11.2006
Lifelong Guidance Policies and Systems: Building the Stepping Stones

Rehtori Aino Sallinen
Jyväskylän yliopisto

Kongressin avaus

Herra puheenjohtaja
Kunnioitettu komissaari Figel
Arvoisa opetusministeri Kalliomäki
Hyvät naiset ja herrat

Minulla on suuri kunnia avata Suomen EU-puheenjohtajakauden elinikäisen ohjauksen työseminaari Building the Stepping Stones ja toivottaa teidät sydämellisesti tervetulleiksi Jyväskylään. Samalla haluan esittää parhaimmat kiitokset erinomaisesta yhteistyöstä opetusministeriölle ja työministeriölle, jotka toimivat Jyväskylän yliopiston kanssa konferenssin järjestäjinä.

Tämän konferenssin tavoitteena on seurata jäsenmaiden opetusministereiden vuonna 2004 tekemien kehittämissuositusten toteutumista osana Koulutus 2010 –ohjelmaa. Teemat ovat mitä ajankohtaisimpia: ohjauksen saatavuuden parantaminen, urasuunnittelutaitojen vahvistaminen, laadunvarmistusjärjestelmien kehittäminen ja keskeisten toimijoiden yhteistyön lisääminen. Samat teemat ovat keskeisiä myös korkea-asteen koulutuksen ohjauksen kehittämisessä.

Suomessa korkeakoulujen arviointineuvosto (Finnish Higher Education Evaluation Council) toteutti ohjauksen kansallisen arvioinnin sekä yliopistoissa että ammattikorkeakouluissa vuonna 2001. Arviointitulosten perusteella opetusministeriö sisällytti ohjauksen kehittämisen yliopistojen tulosohtaukseen sekä vuosittain tehtäviin tulossopimuksiin. Lisäksi opetusministeriö kohdensi erillisiä määrärahoja kansallisiin opintojen suunnittelun ja edistymisen seurannan kehittämishankkeisiin. Opintojen suunnitelmallisuus ja tavoitteet ohjauksen tehostamiseksi sisällytettiin vuonna 2005 yliopistoja koskevan lainsäädännön uudistamiseen.

Tällä hetkellä yliopistoilla on velvoite järjestää opetus ja opintojen ohjaus siten, että opiskelija voi täysipäiväisesti opiskellen suorittaa tutkinnon tavoiteajassa eli keskimäärin viidessä vuodessa.

Lakiuudistus sitouttaa niin yliopistot kuin opiskelijatkin nykyistä tehokkaammin opintoprosesseihin ja lyhentää siten tutkintojen suorittamisaikoja. Järjestelmä antaa edellytykset yliopistojen toiminnan

tehostamiselle sekä opetuksen ja ohjauksen laadun parantamiselle. Opetusministeriö on myös sopinut yliopistojen kanssa, että opiskelijoiden henkilökohtaiset opintosuunnitelmat otetaan käyttöön kaikissa yliopistoissa ja kaikilla koulutusaloilla vuoteen 2006 mennessä.

Suunnitelmia varten Jyväskylän yliopisto on kehittänyt oman tietojärjestelmän, ja jo puolet opiskelijoistamme tekee suunnitelman sähköisesti heti opintojensa alussa. Kokemuksemme mukaan henkilökohtaiset opintosuunnitelmat tehostavat opiskelua merkittävästi ja nopeuttavat sijoittumista työmarkkinoille, koska opiskelijoiden työuria pystytään kehittämään ja opintojen aikana.

Korkeakoulujen arviointineuvoston viime vuonna tekemän seurannan mukaan ohjauksen tarve on edelleen kasvanut korkea-asteella. Ajankohta palvelujen kehittämiseksi on otollinen, koska Bolognan prosessin mukaisia tutkintorakenteita otetaan parhaillaan käyttöön. Tavoitteena on, että opiskelijoilla on mahdollisuus liikkua niin kansallisen kuin kansainvälisenkin korkeakoulujärjestelmän sisällä, mikä lisää entisestään ohjauksen ja järjestelmällisen suunnittelun tarvetta.

Hyvät kuulijat

Korkeakoulujen ohjauksen kehittämisessä nyt tehtävät strategiset ja toiminnalliset ratkaisut vaativat huolellista integrointia korkeakoulutuksen ja työelämän nopeisiin muutoksiin. Ensimmäinen haaste on jatkaa ohjauspalvelujen järjestelmällistä menetelmällistä kehittämistä ja saatavuutta. Haluan tässä yhteydessä korostaa esteetöntä saatavuutta, koska Jyväskylän yliopisto on ollut Suomessa aloitteellinen esteettömyyden edistäjä ja saanut opetusministeriöltä kansallisen osavastuun esteettömän korkeakoulun kehittämisen koordinoinnista.

Toinen haaste on integroida ohjaus nykyistä kiinteämmäksi osaksi opetusta ja tutkimusta. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että henkilökohtaisia opintosuunnitelmia tulisi kehittää portfolioajattelun mukaisesti ottamaan huomioon samanaikaisesti sekä opiskeluun että urasuunnitteluun liittyvät tavoitteet.

Kolmas haaste on ohjauksen järjestämistä ja julkista päätöksentekoa tukevien palautejärjestelmien ja tutkimuksen systemaattinen kehittäminen. Kehittämistyössä tulee ottaa huomioon opiskelijoiden elinaikaisten opiskelu-, urasuunnittelu- ja elämänhallintaitojen tukemisen lisäksi ohjauksen yhteydet korkeakoulujen perustehtäviin: koulutukseen, tutkimukseen ja yhteiskunnalliseen palvelutehtävään. Taustalla on elinikäiseen oppimiseen integroituvan ohjauksen merkitys kansalliselle kilpailukyvyille

sekä osaavan työvoiman kehittymiselle. On siis tärkeää, että näkökulma ulotetaan myös elinikäiseen ohjaukseen.

Neljäntenä haasteena pidän sitä, että ohjauksen tulee integroitua saumattomasti yliopiston strategiseen suunnitteluun ja johtamiseen. Vain siten ohjaus saadaan riittävän hyvin kytkeytymään korkeakoulun tavoitteisiin, laatujärjestelmiin ja työelämäyhteyksiin.

Hyvät ohjauksen asiantuntijat

Olen hyvin iloinen siitä, että Jyväskylän yliopisto toimii yhtenä konferenssin järjestäjänä, koska olemme jo pitkään tehneet aktiivista pioneerityötä maassamme ohjausalan kehittämiseksi. Koulutamme valtaosan Suomen opinto-ohjaajista. Olemme laatineet ensimmäisenä yliopistona opinto-ohjauksen kokonaissuunnitelman, joka on uudistettu tänä syksynä vastaamaan alan uusimpia kehittämistarpeita.

Koska yliopistomme on maamme suurimpia ja laaja-alaisimpia, voimme tarjota monialaista ohjausalan asiantuntijuutta paitsi omille opiskelijoillemme myös järjestäessämme koulutusta esimerkiksi eri oppilaitosmuotojen opinto-ohjaajille, psykologeille, viestintäalan ammattilaisille tai yrityksille. Ohjausala on kiinteä osa yliopistomme koulutusklusteria, johon kuuluu valtakunnallisia tehtäviä hoitavat koulutuksen tutkimuslaitos ja koulutuksen arviointisihteeristö, oppilaitosten johtamiseen erikoistunut rehtori-instituutti sekä vastuu maan laaja-alaisimman opettajankoulutuksen järjestämisestä. Ohjausta koskevan julkisen päätöksenteon vahvistamiseksi yliopisto on osallistunut myös ohjauksen kansallisiin arviointeihin ja ollut järjestämässä ohjauksen kansallisia toimintapoliittisia seminaareja alan verkostoitumisen vahvistamiseksi.

Haluan erityisesti mainita myös sen, että yliopistoomme on perustettu tämän vuoden alusta ohjausalan osaamiskeskus. Se on uudentyyppinen monitieteinen ja poikkihallinnollinen yhteistyöverkosto, joka on luotu ohjausalan menetelmällistä ja strategista kehittämistä varten.

Verkosto on mukana sekä tutkintotavoitteisen alan koulutuksen että lyhytkestoisen täydennyskoulutuksen kehittämisessä ja toteuttamisessa. Verkoston jäsenet voivat lisäksi yhdistää asiantuntijuuttaan eri palvelumuotojen ja tutkimuksen kehittämiseksi. Verkoston johtoryhmässä on mukana eri ministeriöiden, sidosryhmien, yliopistojen eri yksiköiden ja alueellisten yhteistyöorganisaatioiden edustajia.

Ohjausalan osaamiskeskuksella on valmius toimia EU:n ministerineuvoston suosituksen mukaisena kansallisena ohjauksen tutkimus- ja kehittämissyksikkönä. Yhteistyöverkostot mahdollistavat asiantuntijavaihdon ja järjestelmällisen asiantuntijaverkoston luomisen sekä ohjausalan kansainvälisten tutkijaryhmien perustamisen. Tämä seminaari vahvistaa arvokkaalla tavalla myös näitä verkostoja. Voin mielihyvin todeta, että Jyväskylän

yliopisto on vahvasti sitoutunut ohjausalan kehittämiseen sekä opetuksen, tutkimuksen että yhteiskunnallisen palvelutehtävän näkökulmasta.

Toivotan konferenssille mitä parhainta menestystä.